

ארצות הברית: המילחמה מתחממת

לפיד בוער באנגליה



קומיסאר לפיד נגד מרסר, ואגנר, פיקאסו

אחרי שהצליח לטהר את הטלוויזיה הישראלית מטובי אנשים, פונה עתה יוסף לפיד לזירה הבינלאומית.

אין הוא מסתפק בפסילת מחזהו של דייוויד מרסר (העולם הזה 2210). השבוע שיגר מיכתב קצוצר וברוטאלי לשבועון הבריטי ניוסטייטסמאג, ובו תימצת את המסר שלו במישפט אחד: "תחת להשמש בתירוצים מנומסים, היתתי צריך לומר לדייוויד מרסר את האמת — הוא כתב מחזה גרוע."

נפלא. עתה לא נותר ללפיד אלא לכתוב לגרמניה שריכרד ואגנר כתב מוסיקה גרועה, ולצרפת, שפאבלו פיקאסו לא היה אלא מערבב צבעים ומגבבר רישומים נחות. מעניין שדווקא לפיד הימני מאשר את התיאוריה הלניניסטית על האימפריאליזם. מכיון שביצר את שילטונו בשוק המקומי יוצא עתה לפיד למסע צלב בעולם. האם צפויים עתה פיטורים המוניים ב"בייטי לפי הוראות מירושלים?"

המאורעות באיראן נראים במערב כעבודה של מטורפים. בעיני האיראנים נראים האמריקאים כצבועים. הם מגלים עתה פעילות, מכיוון שהאינטרסים שלהם בסכנה בעבר, כשהאיראנים שיוועו לצדק, היו האמריקאים פאסיביים ושקטים. עד שהמערב ניסה להבין ולכבד את האיראנים, ועד שהאיראנים יוכלו להאמין שוב במערב, לא תהיה הבנה או הסדר משביע-רצון.

היתה, בכל זאת, תוצאה חיובית לביקורו של מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים. לראשונה עמד ואלדהיים על עומק רגשותיהם של האיראנים. מזכיר האו"ם הצהיר, אחרי שראה מקרוב עדויות על זועות מיסטר השאה: "ראיתי את סבל העם האיראני תחת המישטר השן. זהו סבל קורע-לב. אני אעביר את המסר הזה לאו"ם ולכל הקהילה הבינלאומית. אנו נבחון את הפשעים נגד זכויות-האדם בכל האמצעים העומדים לרשותנו."

אני מקווה שהנשיא קארטר יאפשר לקיים את הבטחתו.

עד כאן מיכתבו של האינטלקטואל האיראני יש להניח שסיפור זועות-השאה עוד יופיע במלואו. ישראל לים רבים ואמריקאים רבים יצטרכו להסביר את מעשיהם בתקופה נוראה זו. מבלי להצדיק את כליאתם הבלתי-חוקית והמרגיזה של הדיפלומטים בשגרירות ארצות-הברית בטהראן, הרי היא כימעט עבירה טכנית לעומת רציחת עשרות אלפי אנשים בתקופתו של השאה.

המישקע החמור קיים באיראן לא רק כתוצאה מחסתה וקנאות מוסלמית. כדאי, אולי, להסיק, שיחסים בינלאומיים מוצקים חייבים להיבנות לא רק בין ממשלות, אלא גם בין עמים.

אדיר-ממדים, לפחות עד שיוחד ויאבד אף הוא לעולם החופשי."

מתקוקת בשוק. היחסים המתוחים בין הודו לבין פקיסטאן ידחו, כמובן, את אינדירה גאנדי לשיתוף פעולה הדוק עוד יותר עם הסובייטים. התמוטטות הדטאנט תניע את הסובייטים לאפשר לאינדירה לפתח פצצה גרעינית משלה. המיתקנים לכך כבר קיימים בהודו, והבעייה הקטנה של דלק אוראניום עומדת עתה לפני פיתרונה.

להערכה קודרת זו על האיוולת במדיניותו הנוכחית של קארטר שותפים מנהיגים רבים בנאט"ו. מרגארט תאצ'ר, שהיא נין אידיאולוגי מובהק, אמנם תומכת בתפנית ההיסטרית של נשיא ארצות-הברית, אך לעומתה שותפים נשיא צרפת, ולרי ז'יסקארדיסטאן וראש ממשלת-גרמניה, הלמוט שמיט. לדעה שיש לשמור על הדטאנט עם הרוסים בכל מחיר, שמידט אף הכריז בגלוי שמדיניותו החדשה של קארטר מורכבת על-ידי שיקולי-כחירות מובהקים.

ברור שאירופה אינה בנוייה היום למילחמה הקרה. לדיעה זו שותפות מדינות בנלוקס (הולנד, בלגיה ולוקסמבורג) וגם איטליה והמדינות הסקנדינביות. מירוף-חיומש חדש עלול להמיט שואה על כלכלת אירופה.

מנהיגי השוק המשותף יעשו כמיטב יכולתם למנוע אותו.

הקומוניסטים מפורגים. מעניין שגם במחנה הקומוניסטי אין תגובה אחידה לפלישה באפגניסטאן. רוב המפלגות הקומוניסטיות במערב-אירופה, מילבד הצרפתית, גינו את הפלישה. גם רומניה הסתייגה מהפלישה, ואילו הפולנים וההונגרים המתנינו כעשרה ימים לפני שהעניקו לסובייטים תמיכה פושרת ומאלצת. רק הבולגרים, הצ'כים והמיוחד-גרמנים העניקו לפלישה תמיכה רשמית בלהבת.

הסובייטים ניסו בינתיים לשפר את יחסיהם עם איראן, באמצעות הוטו שהטילו במועצת-הביטחון על הסנקציות. האמריקאים מנסים לגייס את הערבים, תוך פניה לאיג"ס



טינקט ולרגש המוסלמי. בעיתונות הישראלית הדלו לדבר על "הסכנה המוסלמית".

בעולם מסוכן ומורכב, שנסיונותיו משתנות כל הזמן, מנסה מנהיג העולם המערבי, ג'ימי קארטר, להבטיח את בחירתו מחדש באמצעות צעדים דראסטיים ורתוריקה צרצרלית. את המחיר ישלמו, כרגיל, העמים עצמם.

איראן:

לא כולם משוגעים

השבוע פורסמה תמונה מזעזעת בצהרון ידיעות אתר רונות: ילד קטן, שזרועותיו נכרתו על-ידי אנשי סוואק, המישטרה החשאית של השאה, הזוועה נעשתה כנקמה או כאמצעי-לחץ נגד אביו של הקורבן. עורכי העיתון הוסיפו, כמובן, מישפט שהטיל ספק "בטענת" המישטר המהפכני.

כיצד אפשר להעביר לקורא את הגלרייה הססגונית של זועות המישטר הישן באיראן, ובעת ובעונה אחת להצדיק את ארצות-הברית וישראל, שתמכו בשאה בהתייבות כה רבה?

אחת השיטות הנקטות, לא רק בישראל אלא גם במערב, היא הנסיון להכתים את כל מתנגדי השאה כמטורפים וכקנאים חשוכים. הכת של חומייני מסייעת, אמנם, לכך, אך כל האינטליגנציה האיראנית, גם החילונית הנאורה, מתעבת את השאה ואת כל הקשורים בו.

כתב השבוע "ד"ר סאברי טאברזי", מרצה באוניברסיטת אדינבורו בסקוטלנד: הציטטות המעליבות מדברי דיפלומט בניירולק על האודיסיאה העצובה של קורט ואלדהיים בארץ-המטורפים, ממחישה את התהום העמוקה שבין מירוח למערב.

האמריקאים אינם יודעים כיצד לחיות עם בעיות המורות. הם תמיד חושבים שאפשר ללקק את הבעיות עד להיעלמותן. שניגות בלתי-צפויה וקצת מגושמת זו הושמעה השבוע בווינגטון על-ידי ראש ממשלת בריטניה לשעבר, ג'יימס קאלאהן.

תגובה זו היתה מתונה לעומת השתוללות מצדדי המילחמה הקרה בישראל. הפלישה הסובייטית לאפגניסטאן עוררה שימחה אמיתית בקרב הפוליטיקאים והעיתונאים בישראל. סוף-סוף נזרמנה להם האמתלה הנפלאה לחזור לשנות ה-50, הנפלאות, לקוויה-התיחום הברורים שבין ידיד לאויב, בלי הדאנט המבין והשוא. אפילו בן-בריתה העיקרי של ישראל בעולם, הרב-סרן סעד ח'דאד, טען שארצות-הברית היא מצומצמת ממדרגה שליית. הערכתו הסמכותית של הרב-סרן זכתה בכותרת שמנה במדורו של העיתונאי אורי דן בצהרון מעריב.

נשיא ארצות-הברית עצמו, ג'ימי קארטר, נהג בנחיר שותף-החלטה קדחתנית, המאמינת אנשים חלשים הפוערים לים תחת לחץ פיתאונאי אחרי תקופת-רגיעה ארוכה. הנשיא, כרוב בני-ארצו, מסרב לחלוטין להסיק את המסקנה הנכונה מהמשבר בדרום-מערב אסיה.

הבעייה האמריקאית אינה נעוצה בפלישה הסובייטית לאפגניסטאן. הפלישה המגונה אינה משנה את העובדות באיזור באורח מהותי, מכיוון שאפגניסטאן נמצאת כבר שנים רבות באיזור ההשפעה הסובייטית. מצבה הקשה של ארצות-הברית באיזור נובע מתמיכתה הממושכת במישטר השאה. בכך לא איבדה רק את עולמה בקרב השמאל, שהתנגד לה שמילא, אלא שקנתה גם את אית האיסלאם, המהווה כוח אדיר בחלק זה של העולם.

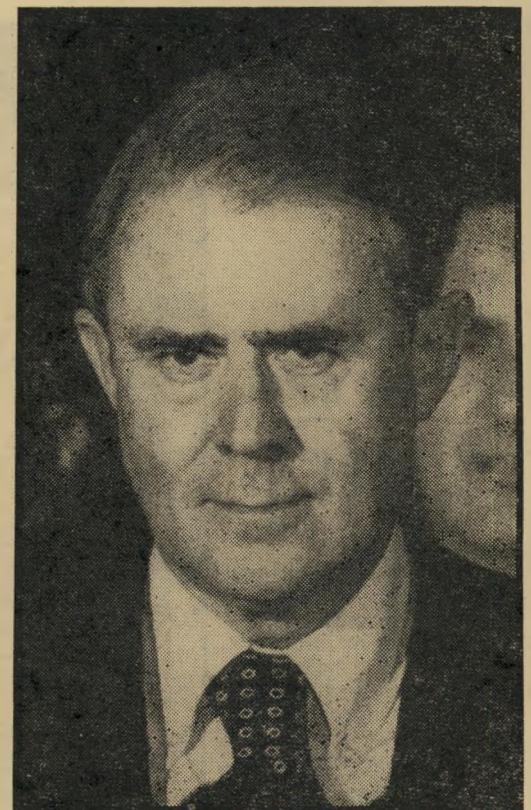
פיי וזביג. מאז עלותו לשלטון ב-1977, ביזו ג'ימי קארטר חודשים ארוכים. הוא פשוט לא היה מסוגל להחליט בענייני-חוץ. המריבה הנפוצה בין שר-החוץ שלו, היגנה סירוס ואנס, לבין יועצו לביטחון-לאומי, הנץ ד"ר זבינגייב בוז'ינסקי, השאירה את מדיניות-החוץ שלו במבוי סתום.

"סיי" תמך בדטאנט, ועשה את הכל כדי להביא לאי-שורה של הסכם פירוק-הנשק. סאל"ט 2, "זביג" עשה כמיטב יכולתו להכל בהסכם.

בניגוד לתגובות בישראל, בא ההסכם לשרת גם את האינטרס האמריקאי, לחסוך מאות מיליארדי דולרים ולהפחית את הסכנה של מילחמה גרעינית. אילו הצליח קארטר להשיג את אישור ההסכם בקונגרס, היה הסיכוי באפגניסטאן מקבל ממדים מקומיים, ומונע את ההתדרדרות הגדולה למילחמה קרה גלויה. עתה התמוטטה כל מדיניות-החוץ האמריקאית.

ארצות-הברית עומדת להטיל את כל היבה על נשיא פקיסטאן דיקטטור עריץ ושנוא בארצו. הנג'רל זיא, זיא, שתלה, בין השאר, את נשיאה הקודם של פקיסטאן, עלי בוטו, קיים עד כה יחסים קרירים עם קארטר, בגלל שאיפתו לפתח פצצה גרעינית.

עתה זנח קארטר לחלוטין את מדיניותו השוללת הפצת הנשק הגרעיני. זיא עומד לקבל סיוע אמריקאי



שר-החוץ ואנס ישראל, מנינת האיטלאם